

Anonymiserad version

Översättning

C-593/21 - 1

Mål C-593/21

Begäran om förhandsavgörande

Datum för ingivande:

24 september 2021

Hänskjutande domstol:

Cour de cassation (Belgien)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

10 september 2021

Klagande:

NY

Motpart:

Herios SARL

Cour de cassation de Belgique

Dom

[utelämnas] [hänvisning till domen]

[utelämnas] NY

klagande,

[utelämnas] [identiteten på klagandens advokat]

mot

HERIOS, privat aktiebolag [utelämnas] [motpartens identitet]

motpart,

[utelämnas] [identiteten på motpartens advokat]

I. Förfarandet vid Högsta domstolen

Överklagandet avser dom meddelad av Cour d'appel de Liège (Appellationsdomstolen i Liège, Belgien) den 16 januari 2020.

[utelämnas]

[utelämnas] [överväganden avseende förfarandet]

II. Bakgrund

[utelämnas] Bakgrunden kan sammanfattas enligt följande.

Motparten hade ingått ett handelsagenturavtal med det tyska bolaget Pöensgen, enligt vilket motparten hade ensamrätt att sälja huvudmannens varor [utelämnas] i Belgien, Frankrike och Luxemburg.

År 2009 anlidade motparten klaganden, genom muntligt avtal, som avlönad underagent med uppdraget att förhandla om de varor som Pöensgen distribuerade inom ovan angivet område.

I slutet av år 2015 och i början av år 2016 fördes diskussioner mellan klaganden, motparten och Pöensgen om att klaganden direkt skulle driva handelsagenturen vidare och att motparten skulle upphöra med motsvarande verksamhet, utan framgång.

Den 8 juni 2016 sade bolaget Pöensgen upp avtalet med motparten, med en uppsägningstid på sex månader, vilket innebar att avtalsförhållandet upphörde den 31 december 2016.

[Klaganden] blev bolaget Pöensgens handelsagent i januari 2017 och ett avtal ingicks mellan dem i april 2017.

Motparten sade upp avtalet med klaganden genom skrivelse av den 23 februari 2017, på grund av extraordinära omständigheter som definitivt omöjliggjorde allt yrkesmässigt samarbete mellan huvudmannen och agenten, det vill säga huvudavtalets upphörande.

Den 22 maj 2017 enades motparten och bolaget Pöensgen bland annat om en ersättning för avtalets upphörande som skulle betalas till motparten.

Klaganden ansåg sig ha rätt till ersättning för de nya kunder som han hade skaffat åt motparten och för vilka motparten hade erhållit ersättning av bolaget Pöensgen. Klaganden väckte därför talan mot motparten och gjorde anspråk på en ersättning

som enligt klaganden motsvarade den omsättning som motparten hade haft år 2016 tack vare de nya kunderna.

Domstolen i första instans beviljade klaganden ersättning.

Denna dom ändrades genom den nu överklagade domen, i vilken det slås fast att klaganden inte har rätt till någon ersättning.

III. Grund för överklagandet

Klaganden har åberopat följande grund till stöd för sitt överklagande:

Bestämmelser som åsidosatts

- *Artiklarna X.5 och X.18 första stycket i Code de droit économique (lag om ekonomisk rätt).*
- *Artikel 17.1 och 17.2 a första strecksatsen i rådets direktiv 86/653/EEG av den 18 december 1986 om samordning av medlemsstaternas lagar rörande självständiga handelsagenter [EGT L 382, 1986, s. 17].*
- *Allmän rättsprincip om gemenskapsrättens företräde framför nationella rättsregler.*

Angripna beslut och skäl

Den [utelämnas] [angripna] domen går klaganden [utelämnas] emot[, i synnerhet av följande skäl]:

”Vad gäller ersättning för hävandet av avtalet

Det är ostridigt mellan parterna i målet att det mellan dem fanns ett handelsagenturavtal som enligt artikel 1.11 i Code de droit économique är ett avtal genom vilket en part, handelsagenten, ges i uppdrag av den andra parten, huvudmannen, vilken inte är överordnad den förstnämnda parten, att permanent och mot ersättning förhandla om och, i förekommande fall, genomföra transaktioner i huvudmannens namn och ställe.

Handelsagenten ges uttryckligen rätt att anlita en underagent. Handelsagenten, [motparten], blir då huvudman till underagenten, [klaganden], och ska även ersätta denne (artikel X.5 i Code du droit économique).

Då avtalsförhållandet mellan bolaget Pöensgen och [motparten] upphörde, upphörde även grunden för underagenturavtalet.

...

[Klagandens] talan avser enbart ersättningen enligt artikel X.18 i Code de droit économique, vilken en handelsagent har rätt till på vissa villkor efter hävandet av ett handelsagenturavtal.

...

Det återstår att pröva huruvida [klaganden] uppfyller villkoren för att beviljas ersättning. De relevanta kraven har getts en snäv definition av lagstiftaren.

Enligt artikel X.18 i Code du droit économique har en handelsagent efter ett handelsagentursavtals upphörande rätt till ersättning när handelsagenten har tillfört huvudmannen nya kunder eller avsevärt har utvecklat affärsrelationerna med befintliga kunder, under förutsättning att denna verksamhet har medfört ansevliga fördelar för huvudmannen.

Det framgår av de kundförteckningar och de sammanställningar av provisionssiffror som [klaganden] lagt fram, att [klaganden] har utvidgat [motpartens] kundkrets.

Det framgår av lydelsen i artikel X.18 i Code de droit économique att det också krävs att de nya kunder som tillkommit fortsätter att ge ansevliga fördelar även efter det att avtalsförhållandet har upphört.

Den ersättning som [motparten] erhöll på grund av hävandet av handelsagenturavtalet mellan motparten och bolaget Pöensgen, utgör inte en ansevlig framtida fördel som [motparten] erhållit på grund av nya kunder som [klaganden] har tillfört, utan ska betalas enligt lag.

Anspråk på ersättning är inte en framtida fördel, utan en följd av hävandet av handelsagenturavtalet ...

Lydelsen i artikel X.18 i Code de droit économique är entydig, och därför är det inte nödvändigt att ställa den tolkningsfråga till Europeiska unionens domstol som [klaganden] föreslagit angående tolkningen av begreppet ansevlig fördel.

[Motparten] kommer inte att kunna dra fördel av de anskaffade kunderna i framtiden. I avtalet av den 22 maj 2017 mellan [motparten] och bolaget Pöensgen bekräftas uttryckligen att i och med fullgörandet av detta avtal regleras alla ömsesidiga anspråk mellan parterna i fråga om betalning, information, fakturering och ansvar enligt det handelsagentursavtal som hävdades den 31 december 2006 [läs: 2016], medan [klaganden] och bolaget Pöensgen fortsätter att arbeta tillsammans och dra fördel av den kundkrets som upprättats.”

Invändningar

Enligt artikel X.5 i Code de droit économique får handelsagenten, om ingenting annat anges, för att fullgöra sitt uppdrag anlita underagenter som ska avlönas av

handelsagenten och som ska uppträda under handelsagentens ansvar, och som handelsagenten blir huvudman för.

Enligt artikel 17.1 i rådets direktiv 86/653/EEG av den 18 december 1986 om samordning av medlemsstaternas lagar rörande självständiga handelsagenter, är medlemsstaterna skyldiga att föreskriva en särskild ersättning för handelsagenter vid avtalets upphörande.

Medlemsstaterna kunde välja mellan ett system med en ersättning för avtalets hävande, avsett att ersätta agenten för värdet av de kunder som agenten skaffat åt huvudmannen, och ett system med skadestånd för skada till följd av förlusten av ett avtal.

Vad gäller det första alternativet föreskrivs följande i artikel 17.2 a i det ovan nämnda direktivet:

”Handelsagenten skall ha rätt till gottgörelse, om och i den mån som

– han har skaffat huvudmannen nya kunder eller i betydande omfattning har ökat affärsvolymen med befintliga kunder och affärerna med dessa kunder fortsätter att ge huvudmannen ansevliga fördelar,

och

– betalningen av denna gottgörelse är rimlig med hänsyn till samtliga omständigheter och då särskilt handelsagentens förlust av provision på affärer med dessa kunder. Medlemsstaterna kan föreskriva, att dessa omständigheter även skall innefatta tillämpningen av en konkurrensklausul i den bemärkelse som avses i artikel 20.”

I och med att valet föll på systemet med en ersättning för avtalets hävande, föreskrivs följande i artikel X.18 första stycket i Code de droit économique:

”Efter handelsagenturavtalets upphörande har handelsagenten rätt till ersättning när agenten har skaffat huvudmannen nya kunder eller i betydande omfattning har ökat affärsvolymen med befintliga kunder, under förutsättning att denna verksamhet kan fortsätta att ge huvudmannen ansevliga fördelar.”

I andra stycket i samma bestämmelse anges det att huvudmannen ska anses få ansevliga fördelar om handelsagenturavtalet innehåller en klausul om konkurrensförbud, såvida inte motsatsen bevisas.

En handelsunderagent har således, utan att det påverkar tillämpningen av undantagen i artikel X.18 femte stycket, vilka saknar relevans i det nu aktuella fallet, rätt till ersättning från sin huvudman (handelsagenten i huvudavtalsförhållandet) om underagenten bevisar att han har tillfört huvudmannen nya kunder eller avsevärt har utvecklat affärsrelationerna med

befintliga kunder och om denna verksamhet ger huvudmannen ansenliga fördelar efter handelsunderagentsavtalets upphörande.

I och med att ersättningen ska betalas till huvudagenten av dennes huvudman i förhållande till de kunder som underagenten tillfört huvudagenten, utgör detta i så måtto en "ansenlig fördel" som underagentens huvudman erhållit efter handelsunderagentsavtalets upphörande.

Underagenten förlorar inte sin rätt till ersättning efter underagentsavtalets upphörande vare sig på grund av att ersättningen till huvudagenten onekligen "härrör från en lagstadgad rätt" eller på grund av omständigheten att underagenten, som efter det att huvudagentsavtalet med underagentens egen huvudman och underagentsavtalet upphört, har blivit huvudagent för samma varor, fortsätter att "dra fördel av den kundkrets som upprättats inom ramen för underagenturen".

Domen, som i fråga om handelsunderagentsavtalet fastställer i) att detta har upphört, ii) att underagenten "har utvidgat kundkretsen" och att underagenten följaktligen har skaffat kunder åt sin huvudman, huvudagenten, kunde inte utan att åsidosätta artikel X.18 första stycket i Code de droit économique och artikel 17. a första strecksatsen i direktiv 86/653/EEG gå klaganden emot i fråga om hans ersättningsanspråk av de skälen att den ersättning som motparten begärt och erhållit av Pöensgen inte är en framtida fördel, att ersättningen till motparten skulle betalas enligt lag och att klaganden och bolaget Pöensgen fortsätter att samarbeta och dra fördel av den kundkrets som upprättats.

Klaganden har i andra hand yrkat att Högsta domstolen, med stöd av artikel 267 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (konsoliderad version), ska ställa följande tolkningsfråga:

[utelämnas] [tolkningsfråga som återges i domslutet]

IV. Högsta domstolens beslut

Enligt artikel 17.1 i rådets direktiv 86/653/EEG av den 18 december 1986 om samordning av medlemsstaternas lagar rörande självständiga handelsagenter ska medlemsstaterna vidta de åtgärder som behövs för att se till att handelsagenten efter det att agenturavtalet upphört att gälla får ersättning i överensstämmelse med punkt 2 eller får skadestånd i överensstämmelse med punkt 3.

Enligt artikel 17.2 a första strecksatsen i direktivet har handelsagenten rätt till gottgörelse om och i den mån som han eller hon har skaffat huvudmannen nya kunder eller i betydande omfattning har ökat affärsvolymen med befintliga kunder och affärerna med dessa kunder fortsätter att ge huvudmannen ansenliga fördelar.

I artikel X.18 första stycket i Code du droit économique, [utelämnas], genom vilken artikel 17.2 a i direktivet har införlivats, anges att handelsagenten efter

handelsagenturavtalets upphörande har rätt till ersättning när agenten har skaffat huvudmannen nya kunder eller i betydande omfattning har ökat affärsvolymen med befintliga kunder, under förutsättning att denna verksamhet kan fortsätta att ge huvudmannen ansevärd fördelar.

Det slås i domen fast att klaganden var underagent till motparten, att han utvidgat motpartens kundkrets och att motparten vid huvudhandelsagenturavtalets upphörande erhöll ersättning från den förste huvudmannen och att klaganden blev agent åt den tidigare förste huvudmannen.

Den åberopade grunden vilar på invändningen att klaganden till följd av domen nekats ersättning av det skälet att den ersättning som motparten erhållit inte är en ansevärd fördel, i och med att den inte är en framtida fördel utan en ersättning som ska betalas enligt lag, och att klaganden kommer att fortsätta att arbeta och dra fördel av kundkretsen tillsammans med den tidigare förste huvudmannen.

För att grunden ska kunna prövas krävs en tolkning av ovan angiven artikel 17.2 a första strecksatsen.

Innan målet avgörs ska frågan i domslutet nedan således hänskjutas till Europeiska unionens domstol.

Av dessa skäl beslutar

Högsta domstolen

att förklara målet vilande till dess att Europeiska unionens domstol har besvarat följande fråga:

Ska artikel 17.2 a första strecksatsen i rådets direktiv 86/653/EEG av den 18 december 1986 om samordning av medlemsstaternas lagar rörande självständiga handelsagenter tolkas så, att den ersättning som i en sådan situation som den nu aktuella ska betalas till huvudagenten för kunder som underagenten tillfört inte utgör en ansevärd fördel för huvudagenten?

[utelämnas] [dömande sammansättning, datum, processuella överväganden och underskrifter]